

lostní mohli nejen reprezentovat na mezi-národním fóru politické vědy v Československu stejně úspěšně jako jejich polští kolegové, ale kteří by mohli společně podstatnou měrou přispět k vypracování nových modelů politického systému socialistické industriální společnosti, z nichž by pak mohl být zvolen adekvátní model politického řízení, který by odpovídal prosazované nové soustavě hospodářské.

Dagmar Cahová

Průzkum chat ve Švédsku

Švédsko je jednou z nemnohých evropských zemí s tradicí chataření, které se tam těší značné oblibě, obdobně jako je tomu u nás.

Institut pro výstavbu měst při Vysoké škole technické ve Stockholmu provedl v letech 1964–65 průzkum devíti chatařských osad, z nichž osm bylo ve stockholmské oblasti (ve vzdálenosti 20–140 km od Stockholmu) a jedna ležela na západním pobřeží, 500 km od hlavního města. Tato osada byla do souboru zahrnuta pouze pro srovnání.

Data byla získána inventarizací v těchto devíti osadách, dále z dotazníku rozeslaného poštou cca 650 majitelům chat a z výsledků týdenní studie o způsobu trávení volného času na chatě u šedesáti domácností. Tato studie byla provedena během jednoho týdne v červenci 1964 na základě dotazníku obsahujícího 10 (!) otázek.

Ve sledovaných chatařských osadách funguje družstvo pozemkových vlastníků (tj. chatařů), které pečuje o lesy, louky a veškerá společná zařízení, která v osadě jsou, jako koupaliště, hřiště, telefonní budky, pumpy, ploty, shromažďovací místnosti. Tato organizace je běžná ve většině chatařských osad ve Švédsku. Před zahájením výstavby takové osady vypracuje dosavadní vlastník půdy situační plán se zakreslením sítě cest a rozdělením stavebních parcel. Součástí tohoto plánu je tak zvaný popis (beskrivning), který obsahuje závazné pokyny pro stavbu chat a sanitárních zařízení. Vlastník půdy vybuduje cesty a studně, někdy i společnou místnost a nabídne jednotlivé pozemky na prodej. Proto spolupracuje od začátku často s družstvem a přenechá veřejné pozemky mezi jednotlivými stavebními parcelami (které jsou v soukromém vlastnictví) tomuto chatařskému družstvu, někdy též s počátečním kapitálem. Záleží proto na iniciativě těchto družstev, jak vypadá celková úprava

osady a jaká společná zařízení se budují. V některých oblastech se družstva zasloužila o výstavbu dalších společných zařízení, v jiných se naopak úroveň zařízení postupně zhoršovala. Největší potíže jsou s údržbou lesů a luk, kterých se nevyužívá více pro zemědělské účely. Cesty, které jsou zpravidla 2–4 m široké, spravuje a udržuje tzv. silniční družstvo.

Ze základních charakteristik sledovaného souboru uvádíme: pozemky všech chat měly minimální rozlohu 2000 m², tj. pětikrát vyšší než jakou připouští naše právní úprava (400 m² pro rekreační účely, příp. pro stavbu chaty). Tento značný rozdíl má svůj důvod zajiště v tom, že Švédsko má nesrovnatelně více neplodné půdy než ČSSR, což umožňuje věnovat též větší pozemky chataření. Pro srovnání uvádíme několik dat (viz tab. 1).

Na jednom pozemku je obvykle kromě obytné chaty ještě další chata pro hosty, přístavek pro skladování potravin a ostatních zásob, přístřešek pro provozování různých her, garáž apod. Obytná plocha chaty, včetně kuchyně, je v průměru 45 m² a bývá členěna na 3–4 pokoje. Chaty se vytápějí buď otevřeným krbem nebo elektricky; posílá i petrolejem. K zdravotním instalacím patří suchý nebo chemický WC a odpad z kuchyně. Více než polovina chat je vybavena elektrickým proudem a třetina telefonem.

Z demografických údajů poznamenáváme velikost „chatařské“ rodiny, které se pohybuje mezi 2,2–3,7 členů. K tomu přistupuje dalších 0,7 osob, příbuzných a známých, které tráví volný čas na chatách, takže celkový roční průměr je 3,4 osob na jednu chatu (v létě se zvyšuje na 4 osoby). Podíl dětí ve věku 0–10 let je ve všech osadách konstantní — 15%, 80% hlav rodin má volnou sobotu v letních měsících, 55% v zimních. Průměrný příjem sledovaných rodin je 40 000 švédských korun ročně.

Účelem průzkumu bylo jednak popsat výběr chatařských oblastí a využití chat v průběhu roku, jednak hledat vztah mezi využitím a komunikačními možnostmi.

Chat se využívá přirozeně nejvíce v letních měsících, a to pokud jde jak o četnost návštěv, tak i o délku pobytu. Frekvence je nejvyšší v květnu a v srpnu, kdy 70–75% majitelů chat navštíví chatu více než třikrát za měsíc, nejnižší je v zimních měsících (leden) — 5%. Délka pobytu je největší opět v letních měsících (dále než jeden týden pobývá na chatě v srpnu 75% chatařů, v červnu 80% a v červenci 85%). Vzdálenost

chat od trvalého bydliště v rozmezí 20 až 100 km neovlivňuje nijak výrazně délku využití chaty v letních měsících. Teprve u chat vzdálených více než 100 km platí, že s přibývajícím vzdáleností klesá celkový čas strávený v létě na chatě.

Je zajímavé, že nebyla prokázána závislost mezi druhem používaného dopravního prostředku (auto, autobus, vlak, loď — u chat na ostrovech) a délkou obývání chaty.

Pro průzkumy, které se provádějí u nás v oblasti volného času, budou zajímavé výsledky studie o trávení volného času na chatách.

Rodiny chodí nakupovat v průměru čtyřikrát týdně, přičemž vlastního automobilu se používá pro tyto nákupy cca v polovině případů. Práce na chatě a pozemku představuje v průměru minimálně po dvou hodinách třikrát týdně. Výlety do okolí třikrát týdně, koupání rovněž třikrát týdně, míčové hry jednou týdně. Sousedské styky se usku-tečují v průměru dvakrát týdně. Přítom nákupní příležitost je v průměrné vzdálenosti 4 km od chaty. Rovněž výlety se podnikají v průměru do vzdálenosti 4 km. Chataři se koupou sice nejčastěji v nejbližší vzdálenosti od své chaty, velmi rádi však používají upravené pláže, i když je dále od chaty.

Olga Vidláková

Seminář sociologie mládeže v SSSR

V rámci 1. festivalu družby československé a sovětské mládeže ve Lvově (červenec 1967) byl uspořádán seminář sociologie mládeže, na kterém se sešli sovětská a československá sociologové zabývající se problematikou mládeže. Československou delegaci tvořilo sedm pracovníků, převážně mladých začínajících sociologů, sovětská delegace byla početnější a byla složena převážně z kandidátů věd a docentů (z Moskvy, Leningradu, Minska, Lvova, Saratova, Sverdlovska, Kijeva).

Na semináři, jedním z jeho hlavních účelů bylo navázání bližších a především osobních kontaktů, bylo předneseno celkem sedm referátů. Z československé delegace přednesl J. Vinař (přírodovědecká fakulta KU v Praze) teoreticky vysoce fundovaný příspěvek, v němž se zabývá především samotným pojmem mládež (pojmem, který díky tomu, že funguje v obecné řeči, funguje velmi různě) a zdůraznil nutnost vymezení jeho operacionální definice. Šlo zde v podstatě o sémantickou analýzu. Dále se zabýval některými aspekty vztahu mládež-společnost. E. Freiová (Ústav marxismu-leninismu pro vysoké školy v Praze) informovala o vývoji a současném stavu sociologie vysokoškolského studentstva v ČSSR a ve světě a podala přehled dosavadní tvorby v tomto sociologickém sektoru. L. Macháček (Sociologický ústav SAV, Bratislava) referoval o výzkumu absolventů středních škol v rámci rozboru některých závažných aspektů našeho středního školství. M. Urbanová (Sociologický ústav ČSAV, Praha) hovořila na téma *Sociální adaptace mladých dělníků* a J. Vítečková (Sociologické pracoviště ÚV

ČSM, Praha) věnovala pozornost některým aspektům teorie organizace.

Členové československé delegace též podali poměrně komplexní přehled o problematice, již se v ČSSR v současné době věnuje pozornost. Zároveň upozornili na řadu problémů, na něž se českoslovenští sociologové budou muset v blízké budoucnosti zaměřit.

Vystoupení sovětských sociologů bylo ve větší míře než vystoupení československých účastníků zaměřeno na prezentaci výsledků jednotlivých sociologických výzkumů, jejichž objektem byla mládež (volný čas, životní cíle a ideály sovětské mládeže, sociální plánování na závodech apod.) V jejich vystoupení jsme postrádali hlubší teoretický přístup k dané problematice a myslím, že právě rozdílnost teoretické fundovanosti našich a sovětských příspěvků byla hlavním momentem významnosti, kterou si českoslovenští účastníci a tím i československá sociologie mládeže ve Lvově vydobyli.

Vystoupení našich sociologů vzbudilo patřičnou odezvu účastníků semináře (asi 40), jejímž výrazem byla bohatá diskuse trvající nakonec několik dní, jež svým obsahem i významem přerostla rámec původně plánovaného jednodenního semináře. A myslím, že i přes řadu odlišností v přístupech k jednotlivým otázkám, problémům a nakonec i k sociologii samotné přispěl seminář k vytváření společného jazyka, který bude jistě i determinantou rozvoje dalších kontaktů, zintenzívnění naší spolupráce.

Eliška Freiová

Profesor Ludvík Svoboda pětadesátiletý

Při čtení či psaní vzpomínkových medailonů k určitému kulatému výročí mívám pocit viny a potřebu se omluvit jubilantovi. Vždyť vždycky jde o někoho, kdo by si naši pozornost zasloužil stále a nikoli jen v časovém rozmezí daném určitým výročím.

Přesto je to tak zavedené — a využívám příležitosti, abych připomněla čtenářské obci Sociologického časopisu pětadesátiletýmu profesora filosofické fakulty Karlovy univerzity, Ludvíka Svobody. Ludvík Svoboda je sice znám především jako filosof, znalec díla F. X. Šaldy, léta se zabývalí a přednášející především dějiny filosofie, a teprve v pozadí stojí jeho práce sociologická. Víím, že sám profesor Svoboda se nepovažuje za sociologa, avšak přesto je jednoznačně zařazení jeho osobnosti sporné, neboť to byla právě brněnská Sociologická revue, kam pravidelně svými články přispíval a kde komentoval práce jak filosofické, tak sociologické.

Ludvík Svoboda, jako řada dalších filosofů jeho generace, nebyl nikdy jen sociologem, nebo jen estetikem či historikem. Teoretičtí pracovníci tohoto typu se vždy angažovali na několika úsecích, zabývali se filosofií, sociologií, politikou, etikou atd.

Orientace profesora Svobody na sociologii souvisela také s místem, kde vystudoval, s jeho kulturními kontakty a s atmosférou, v níž žil. Studoval totiž na filosofické fakultě v Brně klasickou filologii u profesora Františka Novotného a filosofii převážně u

Tabulka 1

	Švédsko	ČSSR	Rok
Hustota obyvatelstva	17/km ²	111/km ²	1965
Rozloha území	449 793 km ²	127 869 km ²	1964, 1965
Zemědělská půda	38 670 km ²	71 230 km ²	1963

(Pozn.: Pro zjednodušení porovnání jsme zde uvedli plochu zemědělské půdy, která se obvykle uvádí v tisících ha, v km².)